

imatge original, Steve Best, Museo Etrusco Guarnacci, CC BY-NC-SA 2.0
<https://www.flic.kr.com/photos/stevebestone/21642301272>

Janus

Janus (en llatí, *Ianus -i*) va ser el déu romà de dues cares, considerat primer el déu de les llars romanes o més tard el guardià de les entrades de les cases. Apareix representat amb dues cares: una que mira endavant i l'altra enrere. Al seu honor es va dedicar el primer mes de l'any: gener. Porta una clau perquè és el guardià de les portes i a vegades el nombre 365 a les mans, per recordar l'any que ell «obre».

Font: Viquipèdia.

186

? Consultes

Fonts: DIEC2, GEC, Optimot, TERMCAT

Carxofes o escarfoxes?, tisores o estisores?, etc.

Els substantius *carxofa*, *palmatòria*, *tenalles*, *tisores* i *tovalles* alternen amb els que, amb la mateixa forma, presenten el segment *es-* inicial: *escarxofa*, *espalmatòria*, *estenalles*, *estisores* i *estovalles*. Tant els uns com els altres són adequats i cada parella té el mateix significat. Per exemple: *Avui he comprat un quilo de carxofes/d'escarfoxes. Posa les tovalles/estovalles blanques.*

Els substantius *(es)tenalles*, *(es)tisores* i *(es)tovalles* es fan servir sempre en plural encara que facin referència a una sola entitat. Per exemple: *La Mireia ha comprat unes tisores per a la cuina, perquè no en tenia. La veïna m'ha deixat unes estenalles; així podré treure els claus de la paret.*

Curiositats

Es diu que algú *duu més fulles que una carxofa* o que *està o va abrigat com una ceba* quan porta diverses peces de roba, una damunt de l'altra, en referència a les carxofes o a les cebes, que tenen moltes capes.

Ajuntament de
Mollet del Vallès

CONSORCI PER A
LA NORMALITZACIÓ
LINGÜÍSTICA

imatge original, Vegan Feast Catering, Deal of the Day, CC BY 2.0
<https://commons.wikimedia.org/wiki/index.php?curid=3570897>

Any útil

Dies útils o feiners de l'any.

Detector de radar

El dispositiu que serveix per detectar la presència de les ones emeses per un radar s'anomena *detector de radar*. Les formes **anti-radar* i **antiradar* no són adequades.

Rentaplats

La màquina que s'utilitza per rentar plats s'anomena *rentaplats*, *rentavaixella* o *màquina de rentar plats*. La persona que renta els plats, els gots, els coberts, etc., d'un establiment, com ara un restaurant, un hospital o una escola, també s'anomena *rentaplats*. La forma **netejaplats* no és adequada.

Turborotonda

Rotonda amb carrils independents en què els conductors han d'escollir el carril pel qual volen circular abans d'incorporar-s'hi, segons la direcció que vulguin prendre.

L'endevinalla

Al número anterior preguntàvem què vol dir **anys i panys**. La resposta correcta era la **2. Molts anys**. El guanyador ha estat Francisco Javier Carvajal Minguito, *Ciscu*, president de Castellers de Mollet i seguidor de *L'Estenedor*.

Ara preguntem què vol dir l'expressió **de cap i de nou**?

1. *Una altra vegada des del començament.*
2. *De primera qualitat, excel·lent.*
3. *Idear una cosa nova.*
4. *Amb els cabells acabats de tallar.*

Per concursar, heu d'enviar la resposta de l'endevinalla a mollet@cpl.cat. La persona que l'encerti i guanyi el concurs tindrà un premi sorpresa dissenyat i fet al Taller Alborada.

Nota sobre el tractament de dades personals

Quantes vegades t'ho he dit! / Les vegades que t'ho he dit / *La de vegades que t'ho he dit!

Els sintagmes nominals amb article definit es poden utilitzar amb valor exclamatiu o interrogatiu en alguns contextos. Per exemple: *La sort que té de tenir-te al seu costat!* ('Quina sort que té de tenir-te al seu costat!') *Li he preguntat les hores que trigarà a fer-ho.* ('[...] quantes hores trigarà a fer-ho.')

Quan aquesta construcció té valor exclamatiu també es pot elidir el nom si queda sobreentès. Per exemple: *Tenies molta feina abans de vacances, i la (feina) que tindràs acumulada quan tornis.*

En canvi, no és adequada l'expressió *la + de + nom* amb aquest valor. Per exemple: *Les vegades que m'ho ha repetit i encara no ho ha fet!* (i no **La de vegades que m'ho ha repetit [...]*!).

Webs

- **Vocabulari de la loteria.** És Adir, CCMA.
- **Joc de neologismes.** GEC. Què en saps, d'aquests 12 neologismes?
- **Paraulògic.** El joc de cercar paraules que s'ha fet viral. Rodamots i Vilaweb.
- **WordleCAT.** Un altre joc. Troba paraules de 5 lletres. Gerard López i Wordle.

Tocar la loteria

L'expressió *tocar la loteria*, en sentit figurat, es pot definir com 'ser afortunat per algun motiu'.

Números de loteria amb punt o sense?

Els números de loteria s'escriuen sense punts ni espais interns i totes les xifres s'escriuen juntes. Per exemple: *El primer premi, el 72656, s'ha venut a Castellterçol.*

Esgarrapar, rascar, repartir...?

En el context de tenir sort a la loteria, es pot fer servir l'opció *repartir*. Per exemple: *La sort va repartir pessics del segon i tercer premi.* L'ús de *rascar* amb el significat 'arribar a estar en possessió d'una cosa' no és admès per la normativa. Sí que és normatiu, en canvi, l'ús d'*esgarrapar* amb el significat 'treure profit d'una cosa, especialment per mitjans il·lícits o poc delicats'.